

İNTERNET GAZETELERİNDEKİ OKUR YORUMLARINA YÖNELİK BİR ANALİZ (ÖZGEÇAN ASLAN CİNAYETİ ÖRNEĞİ)

Ahmet AYHAN

Akdeniz Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Antalya

Özlem KÜKRER AYDIN

Akdeniz Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Antalya

ÖZET

İnternet kullanımının yaygınlaşmasıyla bireylerin yerel ya da küresel bazda haberlere ulaşmaları kolaylaşmıştır. Bu doğrultuda bireylerin haber almak için tercih ettikleri en önemli mecralar internet gazeteleri haline gelmiştir. İnternet gazeteleri okurlarına pek çok olanak sunmaktadır. Bunlardan biri de internet gazetelerinin okurlarına haberlerle ilgili yorum ortamı sağlamasıdır. Gündem oluşturan haberlerle ilgili internet gazetelerinde okurların yoğun bir şekilde duygu, düşünce ve görüşlerini açıkladığı görülmektedir. Ayrıca bu yorumlara bakıldığında okurların kimliklerini açıklamadan, kullanıcı adlarıyla haber konusu dışında da yorumlar yaptığı hatta kendi aralarında etkileşime geçtikleri görülmektedir. Bu bağlamda çalışma kapsamında toplumda infial yaratan Özgecan Aslan* cinayetiyle ilgili hurriyet.com.tr ve haberler.com gazetelerindeki yorumlar içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda habere yapılan yorumların sıklıkla hakaret, şiddet, hukuki sisteme yönelik eleştiri-öneri, ideolojik yorum ve siyasi iktidara eleştiri içeren yorumlar olduğu görülmüştür. Ayrıca üyelik istemeyen sistemde okurların sıklıkla takma isimle yorum yapmaya eğilimli olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: İnternet Gazeteciliği, Yurttaş Gazeteciliği, Okur Yorumları.

An Analysis Of Readers' Comments of Online Newspapers (Thef Murder of Özgecan Aslan Case)

ABSTRACT

It has become easier for individuals to reach local or global news because of the widespread of Internet usage. Thus the online newspapers have been the most important media to reach the news. Online newspapers offer many opportunities to their readers. One of the opportunities is ensuring an comment area. It has seen that the readers reveal their emotions, thoughts and views about the news that are setting agenda. In addition, when readers comment, they hide their identity and use nicknames. Also they comment on different topics outside the framework of news and interact with each other. In this contexts, the comments about the murder of Özgecan Aslan on hurriyet.com.tr ve haberler.com have been analyzed with content analyzing method. As a result of the analysis, most of the comments are about insult, violence, criticism and

* 11 Şubat 2015'te Mersin'in Tarsus ilçesinde bindiği minibüsün şoförü tarafından tecavüz girişimine direndiği için öldürülen ve daha sonra yakılan üniversite öğrencisidir.

proposals for the legal system, ideological comment and criticism of political power. Moreover readers tend to comment with a nickname if the systems of online newspapers don't need a membership.

Keywords: Internet Journalism, Civic Journalism, Comments of Readers.

Giriş

Yazılı, görsel-işitsel basın ve yeni medya olarak adlandırılan internet üzerinden yayın-yayım yapan medyanın ya da genel anlamda “kitle iletişim araçlarının belirleyici özelliği, teknik araçlar kullanarak zaman ve uzay içinde ve büyük sayılarla tekrarlanabilen mesajları büyük izleyici topluluklarına iletmesidir” (Geray, 2003, s. 17). Bu doğrultuda internet gazeteleri, televizyon, gazete ve radyo gibi geleneksel mecralardan sahip olduğu pek çok nitelikle farklılaşmaktadır. İnternet gazeteleri aracılığıyla bireyler haberlere daha hızlı, kolay ve zaman sınırlaması olmadan ulaşmaktadır. Ayrıca internet gazetelerinin okurlarına haberlerle ilgili yorum yapacakları bir platform sunmaları da geleneksel habercilik anlayışının dışında bir uygulama olarak dikkat çekmektedir. Okur yorum alanları vasıtaıyla okurlar haberin dili, anlatımı, içeriği ve diğer okur yorumlarıyla ilgili söz söyleme hakkına sahip olmuşlardır.

Bu doğrultuda çalışmada internet gazetelerinde sunulan haberle, haberin yorumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmıştır. Bunu gerçekleştirmek için Türkiye'nin en çok takip edilen iki internet gazetesindeki 2015 yılının Şubat ayı boyunca gündemde kalan bir kadın cinayeti haberine yapılan okur yorumları içerik çözümlemesine tabi tutulmuştur.

Kavramsal ereve

İnternet Gazeteciliği ve Türkiye'de İnternet Gazeteciliğinin Gelişimi

Haber, en önemli ve güncel olayların doğru, tarafsız ve çabuk bir biçimde aktarılmasıdır. (Parsa,1993, s. 32). Bu nedenle günümüzde bireylerin yakın çevrelerinde ya da dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen olaylar hakkında haber sahibi olmalarında medya birincil kaynaktır. Çünkü medyanın ana görevi bireylere gerçek dünyada herhangi bir yerde meydana gelen olaylar, kişiler ya da yerler hakkındaki en yeni ve ilgi çekici haberleri (Dursun, 2001, s. 70) sunmaktır. Günümüzde teknolojinin gelişmesi, internet kullanımının yaygınlaşması ve internetin haberleri okurlara daha hızlı ve daha güncel şekilde ulaştırması sonucunda bireyler haber almak için yeni medyaya yönelmektedir. Konvansiyonel basınla karşılaştırıldığında oldukça dinamik, devingen, kısa aralıklarla sürekli güncellenen, görüntü, ses ve hareketli görüntüyü eşzamanlı sunabilen internet gazeteleri, kolay ulaşılabilmesi nedeniyle de oldukça avantajlı bir mecradır. Yeni medya aynı zamanda kullanıcılar için karşılıklı etkileşim özelliği olan bir mecradır. Bu haliyle de internet gazeteleri bireylerin haber almak için öncelikli olarak başvurduğu önemli kaynaklardır.

1990'ların ortasında internet kullanımının yaygınlaşmasına ve ekonomik değişimlere paralel olarak ortaya çıkan (Geray ve Aydoğan, 2010, s. 305) internet gazeteleri, çoklu ortam haber üretimi ve sunumuna imkân tanıyan, haberin farklı kaynaklarla ve haberlerle ilişkilendirilebildiği, kullanıcıların haber üretim ve sunumuna katılımını sağlayan, etkileşim ve kişiselleştirme özelliklerine sahip, zaman sınırlılığı olmayan, dinamik bir üretim ve sunum sürecine sahip “bağlamsallaştırılmış gazetecilik” olarak tanımlanmaktadır (Pavlik, 2001'den aktaran Aydoğan, 2012, s. 23).

Türkiye'de internet gazeteciliği iki dönemde ele alınmaktadır. 1995-2000 yılları arasındaki birinci dönemde internet yeni yeni ortaya çıkmış ve yaygınlaşmıştır. Bu nedenle bu dönemde internet gazeteciliği az sayıda haber sitesi üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu haber siteleri, büyük medya kuruluşlarının yayımladığı basılı gazetelerinin internete aktarılmasıyla oluşturulmaktadır. İnternet gazeteciliğini ilk uygulayan Zaman Gazetesi, 2 Aralık 1995'ten itibaren gazete içeriklerini internetten yayınlamaktadır.

Türkiye'de internet üzerinden bağımsız yayın yapan ilk haber sitesi ise NetHaber'dir. Superonline'ın internet sitesine bağlı olarak kurulan NetHaber, Anadolu Ajansı ve Reuters'in haberlerini okuyucularına aktarmıştır. Bağımsız yayıncılık yapan ve haber içeriğini kendisi üreten ilk haber sitesi ise gazeteci Ahmet Tezcan'ın kurduğu www.dorduncukuvvetmedya.com'dur. Tezcan, *Dördüncü Kuvvet Medya* adlı televizyon programı yayından kaldırılınca 1998 yılında pek çok önemli haberciyle birlikte bu bağımsız haber sitesini kurmuştur.

2000'li yıllarla başlayan ikinci dönemde ise günümüzdekine benzer tarzda internet haberciliğinin tohumları atılmış ve kısa sürede internet gazeteciliği gelişme göstermiştir. Türkiye'de internet gazeteciliğinin bu denli hızlı gelişmesi internet kullanımının artmasının yanında medya sektörünün etkilendiği 2001 yılındaki ekonomik krizdir. Ekonomik kriz nedeniyle işsiz kalan pek çok gazeteci büyük yatırımlar gerektirmeyen internet gazeteciliğini tercih etmiştir (Gürcan, 2005, s. 41). Ayrıca internet kullanıcılarının sayısının artması da internet gazetelerinin artmasını sağlamıştır. Bu doğrultuda günümüzde bağımsız haber siteleri büyük medya kuruluşlarının internet gazeteleri ile yarışır hale gelmiştir. Tüm bu gelişmelerin nihai bir sonucu olarak 2000'li yıllarla beraber geleneksel gazeteciliğin tamamen ortadan kalkması da gerilediği görülmektedir (akır, 2007, s. 123).

Yurttas Gazeteciligi

İnternet gazeteciliğinin gelişimiyle profesyonel olarak haber üretemeyen bireylerin haber üretim ve paylaşım sürecine katkıda bulunması yurttas gazeteciliği kavramını ortaya çıkartmıştır. Günümüzde internetteki pek çok platform kullanıcılarına etkileşim, paylaşım ve işbirliği olanağı sağlamaktadır. Bu bağlamda yurttas gazeteciliği Web 2.0 ile önemi artan bir halk yayıncılığı olarak karşımıza çıkmaktadır (Shu, Lin ve Chia-Sheng, 2015, s. 14). Yurttas gazeteciliğinin temel doğuş nedeni ise medyadaki tekelleşme ve ticarileşmenin sonucu olan tek sesliliktir.

Medyadaki tek sesliliğe tepki olarak doğan yurttas gazeteciliği ilk olarak 1990'lı yıllarda ABD'de görülmeye başlanmıştır (Cangöz, 2003, s. 102). Yurttas gazeteciliği köken olarak 1980'lerde ABD'de ortaya çıkan profesyonel gazeteciler tarafından halkın çıkarları gözetilerek yapılan gazeteciliğe dayanmaktadır. Ancak ABD'de özellikle 1988 başkanlık seçimleri sırasında gerçekleştirilen bu gazeteciliğin yanlı ve yetersiz bulunması nedeniyle haberin çıkış ve yayılım kaynağının halkın kendisinin olduğu bir yurttas gazeteciliği türü ortaya çıkmıştır (Shu, Lin ve Chia-Sheng, 2015, s. 15).

Yurttas gazeteciliği, yurttasların özellikle kendi sorunlarıyla ilgili haber kaynağı haline geldiği, yurttas merkezli bir gazetecilik türüdür. Ayrıca bu gazetecilik sayesinde yurttaslar arası diyalog da kurulabilmektedir. (Alankuş, 2009, s. 110). Yurttas gazeteciliği, katılımcı gazetecilik, açık kaynak gazeteciliği, kamu gazeteciliği olarak pek çok farklı şekilde adlandırılmaktadır (Bowman ve Willis, 2003; Shu, Lin ve Chia-Sheng, 2015).

Nip'in (2006) ortaya koyduğu internet gazeteciliği kategorilerine değinmek yurttas gazeteciliği kavramını daha anlaşılır hale getirecektir. Nip (2006), geleneksel gazetecilik dışında dört gazetecilik türü olduğunu belirtmektedir. Bu modellerden ilki kullanıcı katılımının profesyoneller tarafından belirlenen sınırlar içinde gerçekleştiği katılımcı gazeteciliktir (Nip 2006, s. 217). Halk ile profesyonel gazetecilerin işbirliği içinde olduğu katılımcı gazetecilikte profesyonel medya kuruluşlarının halkın ürettiği haberi işleyerek yayması söz konusudur. Bir diğer model olan yurttas gazeteciliğinde ise haber üretimi, profesyonel katkı olmaksızın tümüyle halktan kişiler tarafından halk için gerçekleştirilmektedir. Yurttaslar tarafından kurulan, haber siteleri, bloglar, radyo ve gazeteler bu modele örnek gösterilebilir. Üçüncü model, kamusal gazeteciliktir. Kamusal gazetecilikte haber toplama sürecinde kaynak çoğunlukla halktır ve onların lehine bir habercilik anlayışı benimsenmektedir. Ayrıca burada haberin servis edilmesine kadar tüm işlemlerinde yurttasların katkıda bulunmasına teşvik edilmektedir. Son model ise etkileşimli gazeteciliktir. Burada özellikle internet gazetelerinin okuyucuların katılımına açık hale getirilmesi vurgulanmaktadır. Haber yayınlandıktan sonra okurlar tarafından siteye gönderilen yorumlar, e-postalar buna örnektir.

Özetle, çoğu zaman etkileşimci, katılımcı ve kamusal gazeteciliği harmanlayan bir gazetecilik modeli olan yurttaş gazeteciliği, en temel ifade ile haber içeriğinin artık geleneksel gazetecilik de olduğu gibi profesyonel gazeteciler yerine halktan sağlanmasıdır (Bowman & Willis, 2003; Shu, Lin ve Chia-Sheng, 2015). Yurttaşlar tarafından yurttaşlar için yapılan gazetecilik olarak tanımlanabilecek bu modelde yurttaşlar, haberin hem üreticisi hem de tüketicisi konumundadırlar. Günümüzde bu modelin sıklıkla başvurulan uygulaması ise internet gazetelerindeki haber ve makalelere okurlar tarafından yorumlar bırakılmasıdır. Burada haberin kaynağı doğrudan halk olmasa da kullanıcılar haberin altına kişisel görüşlerini ekleyerek haber ve makalelerin içeriklerine katkı veya müdahalelerde bulunabilmektedir. Ayrıca bu uygulama yoluyla her haber ve makalenin altında kullanıcıların katılımlarıyla mini tartişma forumları oluşturulmaktadır. Bu forumlar sayesinde okurlar haberler ve köşe yazılarıyla ilgili farklı görüş ve düşüncelerini ortaya koyarak dolaylı yoldan haberlerdeki anlam oluşum sürecine katkıda bulunabilmektedir.

Okur Yorumları

İnternet gazeteleri okurlarına pek çok yenilik sunmaktadır. Bunlar, haberlerin okurlara hızlı ve sürekli güncellenerek sunulması, okurların haberlere istedikleri zaman ulaşabilmeleri, ses-grafik-görüntülü dosyalarla haberlerin desteklenebilmesi, okurların arşivdeki haberlere kolayca ulaşılabilmesi, okurlarla etkileşim sağlanması, okur yorumlarının anında iletilebilmesidir. Bu yönleriyle daha demokratik bir mecra görüntüsü sunan internet gazeteleri, iletişim sürecinde interaktif olmalarıyla ön plana çıkmaktadır. Özellikle "okur-gazeteci-yazar arasındaki dengenin okur lehine değişmesi" ile okurların tepkilerini anında iletilebilmeleri internet gazetelerinin geleneksel mecralara göre sunduğu en büyük farklılıktır.

Okurların anında habere ilişkin görüş ve yorumlarını iletmesi okurun haber oluşum sürecinde aktif bir rol oynamasını sağlamaktadır (akır, 2007, s. 140). Hatta bazı gazetelerde bu yorumların editöryal süzgeçten geçirilmesi ya da sınırlandırılması okur yorumlarına müdahale tartişmalarını doğurup okurun süreçteki aktifliğini sorgulatsa da yeni kamusal alanlardan biri olarak kabul edilen okur yorum alanlarının, siyasi ya da ekonomik güce sahip olmayan sıradan vatandaşlara kamusal tartişmaya katılma imk nı sunduğu söylenebilir (Clayman, 2004, s. 46).

Son olarak internet gazetelerindeki okur yorumlarına baktığımızda "tartişmacıların birbirine istediklerini iletilebilecek kadar yakın, sonuçlarından kaçınabilecek kadar uzak" (zdemir, 2009) olmaları nedeniyle konuyla ilgili görüşlerini daha doğrudan, hatta hakaret ve içeren ifadelerle iletteği gözlemlenmektedir. Bu doğrultuda yorum alanlarının zaman zaman haberin içeriğiyle örtüşmediği ve kişilerin haberlerin altına kendi g ndemleriyle ilgili çeşitli konularda paylaşımlarda bulunduğu görülmektedir.

Yöntem

Çalışma kapsamında haber sitelerindeki bir kadın cinayeti haberine yönelik yapılan okur yorumlarının haberle olan ilişkisi ve bu yorumların içerikleriyle ilgili betimsel bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda çalışmada genelde yeni medya özelde ise internet gazeteleri okurlara sunulan özgürleşim alanları olarak ele alınmaktadır.

Araştırmanın amacı, kadına şiddet haberi özelinde internet gazeteciliğinde sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumları bilinmeyen okurların yorumlarını çözümleyerek, haber konusu üzerinden okurların düşünce yapısının ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda IAB İnternet Ölçümleme Araştırması (Gemius) Kasım 2014 haber kategorisi aylık trafik sonuçlarına göre en çok tıklanan haber siteleri incelenmiştir.¹ Buradan yola çıkılarak araştırmada hurriyet.com.tr ve haberler.com haber portallarındaki 13 Şubat 2015 tarihinde yayınlanan Özgecen Aslan cinayetine ilişkin haberlerin okur yorumlarına nicel içerik analizi uygulanmıştır.

haberler.com: Sloganı “Türkiye’nin en kapsamlı haber portalı” olan haberler.com sitesinin giriş sayfasında, *Son Dakika*, *Ana Sayfa*, *Manşetler*, *Ekonomi*, *Finans*, *Spor*, *Magazin*, *Dünya*, *Güncel*, *Gazeteler*, *Yerel Haber*, *Fotogaleri*, *Video*, *Hava Durumu* ve *Döviz Kurları* sayfalarına ulaştıran yönlendirici başlıklar bulunmaktadır.

haberler.com sitesinde haberlerin altında yorumlar başlığı ve alanı bulunmaktadır.

Şekil 1. haberler.com Yorum Alanı Görseli

Yapılan yorumların tamamını okumak için “Tüm .. Yorumu Okumak İçin Tıklayın” ifadesi bulunmaktadır. Ayrıca yorumların sonunda “Yazılan yorumlar hiçbir şekilde haberler.com’un görüş ve düşüncelerini yansıtmamaktadır. Yorumlar, yazan kişiyi bağlayıcı niteliktedir” ifadesi yer almaktadır.

¹IAB İnternet Ölçümleme Araştırması, Kasım 2014 verilerine göre haber kategorisinde aylık trafiğe bakıldığında hurriyet.com.tr 7 milyon 409 bin ile en çok kullanıcıya sahip internet gazetesidir. haberler.com ise 3 milyon 396 bin kullanıcısı ile en çok trafiğe sahip bağımsız haber portalıdır. Bu veriler ışığında çalışmada bu iki haber portalı ele alınmıştır.

haberler.com'da haberlere yorum yazan kişilerden üyelik istenmemekte; okurların haberlere bir kullanıcı ismi ile yorum yazmalarına olanak tanınmaktadır. Yorum yazılıp gönderildikten sonra "Yorumunuz Gönderildi. Onaylandıktan sonra yayınlanacaktır" ifadesi görülmektedir. Ayrıca okurlara yorum yapan kişinin yorumunu beğenme ya da beğenmeme ve yorum yapan kişiye cevap verme seçenekleri sunulmaktadır. Böylece okurların kendi aralarında etkileşime geçmesi için ortam sağlanmaktadır.

hurriyet.com.tr: Haber sitesinin ana sayfasında *Gündem, Dünya, Ekonomi, Spor, Yazarlar, Kelebek, Hürriyet Dünyası* başlıkları bulunmaktadır.

Şekil 2. hurriyet.com Yorum Alanı Görseli

Sayfaya yorum yazmak için * ye girişi* yapılması gerekmektedir. Yorumların altında yoruma ilişkin görüş bildirme alanı bulunmamaktadır. Yorumların altında bulunan * ne ıkart* seçeneği ile kişiler beğendikleri yorumları üst sıralara taşıtmaktadır. Ayrıca sayfanın yorum yazma kurallarından oluşan bir kullanıcı sözleşmesi bulunmaktadır:

Kullanıcı Sözleşmesi

" ye/üyeler suç teşkil edecek, yasal açıdan takip gerektirecek, yasaların ya da uluslararası anlaşmaların ihlali sonucunu doğuran ya da böyle durumları teşvik eden, yasadışı, tehditkar, rahatsız edici, hakaret ve küfür içeren, aşağılayıcı, küçük düşürücü, kaba, pornografik ya da ahlaka aykırı, toplumca genel kabul görmüş kurallara aykırı, kişilik haklarına zarar verici ya da benzeri niteliklerde hiçbir içeriği site'de paylaşamaz. Bu tür içeriklerden doğan her türlü mali, hukuki, cezai, idari sorumluluk münhasıran, içeriği gönderen  ye/üyeler'e aittir. HÜRRİYET,  ye/üyeler tarafından paylaşılan içerikler arasından uygun görmediklerini herhangi bir gerekçe belirtmeksizin Site'de yayınlamama veya yayından kaldırma hakkına sahiptir. Hürriyet, başta yukarıda sayılan hususlar olmak üzere emredici kanun hükümlerine aykırılık gerekçesi ile her türlü adli makam tarafından başlatılan soruştırma kapsamında kendisinden Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 332. maddesi doğrultusunda istenilen  ye/üyeler'e ait kişisel bilgileri paylaşabileceğini beyan eder. "

Çalışma kapsamında örnek olay olarak ‘‘Özgecan Aslan cinayeti’’ seçilmiştir. Haberin seçilme nedeni; olayın 2015 yılının şubat ayı boyunca toplumda büyük yankı uyandırması ve bu nedenle bireylerin olayla ilgili duygu ve düşüncelerini özellikle sosyal medya ortamında ve haber siteleri aracılığıyla yoğun bir şekilde aktarmasıdır.

Son olarak çalışmada içerik çözümlemesiyle araştırmanın amacı doğrultusunda, okur yorumlarıyla ilgili bilgiler elde etmenin yanı sıra okurların cinsiyeti, kullanıcı adı, fotoğraf kullanım bilgilerine de ulaşılmayı sağlayacak kategoriler oluşturulmuştur. Kodlama iki araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada sıralı olan okur yorumları numaralandırılmış ve iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır. Katılımcılar arası uyum yüzde 80'in üzerinde olduğu için çalışma güvenilir olarak kabul edilmiştir (Pointdexter ve McCombs, 2000, s. 24).

Bulgular ve Yorumlar

13.02.2015 tarihinde Türkiye'nin en çok takip edilen internet gazetesi Hürriyet'in internet sürümü olan <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/28192419.asp> adresinde ‘‘Özgecan yakılarak öldürülmüş halde bulundu’’ başlıklı habere 13:30-17:00 saatleri arasında 259 yorum yapılmıştır. Yorumların altında ‘‘ ne çıkar’’ butonu bulunmaktadır. Bu habere yapılan 259 yorumdan 176'sı  ne çıkartılmıştır. Yorumlar okurlar tarafından belirlenen  ne çıkartılma sayılarına göre sıralanmaktadır. Tüm yorumlar incelendiğinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- hurriyet.com.tr sitesindeki bu habere yorum yapan 259 kişinin kullanıcı isimleri incelendiğinde yüzde 6,6'sının isim; yüzde 63,3'ünün isim ve soy isim; yüzde 30,1'inin ise takma isim kullandığı tespit edilmiştir. Ancak gazete veya haber siteleri, blog sayfaları veya sosyal medya d hil tüm internette gerçek olmayan kimliklere ilişkin bir saptama yapmak olası değildir. Yani gerçek isim ve fotoğraflarla yapılan yorum sahiplerinin de sahte hesap olma olasılığı her zaman geçerlidir. Bu nedenle çalışmamızdaki gerçek ya da sahte isimler yalnızca biçimsel tespitlerle sınırlıdır.
- Sistemde, yorum yapmak için  ye olan kullanıcıların kullanıcı fotoğrafı ekleyecekleri bir alan bulunmaktadır. Buna göre 259 yorumcudan 110'u fotoğraf kullanmıştır. Fotoğrafları kategorize ettiğimizde kullanıcıların yüzde 19,3'ünün kişi fotoğrafı; yüzde 23,2'sinin sembolik fotoğraflar (bayrak, futbol takımı logosu, ikonik tasvirler) kullandığı; yüzde 57,5'inin ise fotoğraf kullanmadığı saptanmıştır
- Çalışmada kullanıcı adı ve fotoğraf kullanımı arasındaki bağlantıya baktığımızda sadece isim kullanan 17 kişiden 11'inin (yüzde 64,7) fotoğraf kullanmadığı; 4'ünün kişi fotoğrafı (yüzde 23,52), 2'sinin (yüzde 11,76) ise sembolik fotoğraflar kullandığı belirlenmiştir. İsim soy isim kullanan 164 kişiden 99'u (yüzde 60,36) fotoğraf kullanmamıştır. Yüzde 32'si kişi fotoğrafı, yüzde 33'  ise sembolik fotoğraf kullanmıştır. 78 takma isim kullanan kişinin ise

14'ünün kiŐi fotosu; 25'inin sembolik fotoğraf; 39'unun (yüzde 50) ise fotoğraf kullanmadığı görülmektedir. Sonuç olarak takma isim kullananların dışında kalan isim ya da isim-soy isim veren kişilerin çoğunlukla fotoğraf kullanmayı tercih etmediği tespit edilmiştir.

- Kullanıcıların cinsiyet dağılımlarıyla ilgili veri elde etmek için kullanıcı adları incelenmiştir. 72 kişinin (yüzde 27,8) kullanıcı isimlerinden cinsiyet tahmini yapılması imk nsızdır. Geriye kalan kişilerin ise isim ya da isim isimlerinden yüzde 21,6'sının kadın; yüzde 50,6'sının ise erkek olduğu belirlenmiştir.
- Kullanıcı isimlerine göre cinsiyetleri belirlenen okurların fotoğraf kullanım dağılımına baktığımızda, 56 kadından yüzde 60,71'inin; 131 erkekten yüzde 58,77'sinin, kullanıcı isimlerinden cinsiyetleri tespit edilemeyen 72 kişinin ise yüzde 52,7'sinin fotoğraf kullanmadığı görülmüştür.
- Yorum içerikleriyle ilgili bulgular Tablo1'de sıralanmıŐtır:

Tablo 1. Haber Yorum İçerikleri- hurriyet.com.tr

İfadeler	Sıklık	Yüzde
Hukuki sistem eleŐtirisi ve ceza �nerisi	74	28,6
Hakaret-Şiddet ifadesi	67	25,9
Siyasi iktidara eleştiri	20	7,7
Başka yoruma cevap	15	5,8
İdeolojik yorum	14	5,4
G�	11	4,2
BaŐsaĐlıĐı	8	3,1
Etnik kökene vurgu yapan yorumlar	4	1,5
Őehre yönelik eleştiri	2	0,8
Kadına yönelik őiddeti kınama	2	0,8
Diğer (�z�nt� ifadesi, haberin sunumuna yönelik eleştiri)	57	16,2
Toplam	259	100,0

- Tablo 1'e baktığımızda yorumların en çok *hukuki sisteme eleştiri getirdiği ve ceza önerisinde* bulunduğu tespit edilmiştir (yüzde 28,6). Bu ifadelerin kullanım oranlarının

kullanıcı isimleri ile ilişkisine baktığımızda hukuki sistemi eleştiren 74 kişinin yüzde 6,75'inin yalnızca isim, yüzde 60,81'inin isim, soy isim, yüzde 32,43'ünün ise takma isim kullandığı belirlenmiştir.²

basak naz Yine pisipisine giden bi can..Katiliyorum idam bize de gelsin biz gelismis bi ulke degiliz,demokrasi desen uygulamada sifir,esitlik,adalet,ozgurluk yok,geri kalmis ulkelerden hic bir eksigimiz yok nede olsa..Öne

Çıkar 2 50 dakika önce

tbt gnd idammmmmÖne Çıkar 6 2 saat önce

ünal karagöz Devletin yumuşak eli kadar demir pençesi de olmalı. Bu olay karşısında bir milyon kişiye sorulsa %99.9 idam edilmelidir der. Hal böyleyken neden idam cezası kaldırılır? Hayvandan aşağı insanların hakları olsun, "insan" olanlar mağdur! Adaletin gerektiği şekilde sağlanmadığı toplumlarda kaos kaçınılmaz..Öne Çıkar 8 3 saat

önce

- Yorumların içeriğinin sıklıkla suçu işleyen kişilerle ilgili *hakaret ve şiddet* ifadesi içerdiği tespit edilmiştir (yüzde 25,9). Bu ifadelerin kullanım oranlarının kullanıcı isimleri ile ilişkisine baktığımızda hakaret, küfür ve şiddet ifadesi içeren yorumlar yapan 67 kişinin yüzde 5,97'sinin yalnızca isim, yüzde 68,65'inin isim ve soyad, yüzde 25,37'sinin ise takma isim kullandığı ortaya konulmuştur.

ramazan ayvaz Aynen Benzin dökülsün yakılsınlar. Ben kibriti atarım .Öne Çıkar 14 3 saat önce

Haluk Ziya Tek suç cinayet değil tabi. Otopsi sonrası çıkar diğer şeyler...Ailesinden olsam bu adamları yaşatmazdım. Cezasına da razıyım. Başka türlü bitmeyecek bu işler.Öne Çıkar 7 3 saat

gökhan özvural Allah belanızı versin ulan insan suretindeki hayvanlar!!Öne Çıkar 4 3 saat önce

- Son olarak dikkat çeken yorum içeriklerinden biri de *siyasi iktidarı eleştiren* yorumlardır. Buna göre siyasi iktidarı eleştiren 20 kişinin yüzde 20'si yalnızca isim, yüzde 45'i isim ve soy isim; yüzde 35'i ise takma isim kullanmıştır.

Ahmet Kirisli Yeni Turkiye bu mudur? Eskisini geri alalim artik. Bu yenisinde ne huzur var ne de can guvenligi. Alin su duble yollari geri, biz tek seritten de gideriz.Öne Çıkar 10 3 saat önce

Ahmet Yücel Ey gaflet içindeki iktidar,işinize gelen olayları referanduma götürüyorsunuz veya ortaya atıyorsunuz,idam cezasının geri getirilmesini neden halka sormuyorsunuz,ucube bir koalisyon zamanında ABD'ye

² Yorumlar örneklendirilirken ifadelerdeki yazım imla ve kelimeler değiştirilmeden aktarılmıştır.

verilen sözlere istinaden idam kaldırıldı,geri getirmek bu kadar zormu,AB'ye almazlar diyemi korkuyorsunuz,zaten almıyorlar.Yüzde 90 idam gelsin demezse adam değilim. ne çıkar 3 3 saat önce

eysan tutar sn cumhurbaşkanımız obamaya seslenirken "biz ülkemizdeki cinayetlerden sorumluyuz, millet bize can ve mal güvenliğimi sağla diye oy veriyor" demişti. kendisinden açıklama bekliyorum cinayetle ilgili! ne

 ıkar 12 3 saat önce

- Ayrıca sistem tarafından sağlanan herhangi bir etkileşim alanı olmadığı için okurların yüzde 5,8'inin kendi yorumlarında başka yorumlara cevap vererek etkileşime geçtikleri tespit edilmiştir.

13.02.2015 tarihinde <http://www.haberler.com/universiteli-kiz-yakilarak-olduruldu-6963252-haberi/> adresindeki "Mersin'de  niversiteli kız yakılarak öldürüldü!" başlıklı habere 13:30-17:00 saatleri arasında 366 yorum yapılmıştır. Ancak 17:00 itibariyle tekrar edilen yorumlar çıkartıldığında sistem üzerinden 238 yoruma ulaşılmıştır. Buna göre;

- Habere yorum yapan 238 yorumcudan yüzde 18,9'unun yalnızca isim; yüzde 8,8'inin isim ve soy isim; yüzde 72,3'ünün ise takma isim kullandığı belirlenmiştir. hurriyet.com.tr sitesinden farklı olarak yorumcuların kullandıkları isimlerin haberin başlığı niteliğinde olduğu görülmektedir: *İdam, Dikkatli Yaşamak Lazım, İnsan Olmaktan Utanmak, Nereye Gidiyoruz, Beter Olun.*
- 238 yorumcudan 171'inin cinsiyeti kullanıcı isimlerinden belirlenememiştir. Geriye kalan yorumcuların ise 6'sının (yüzde 2,5) kadın; 61'inin (yüzde 23,6) ise erkek olduğu tespit edilmiştir.
- Sistemde, yorum yapacak kişiler için üyelik istenmemektedir. Yorum yapacak kişilerin "Adınızı Yazınız" alanına herhangi bir isim yazması, "Bu Video İlgili Yorumunuzu Yazın" alanına ise yorumlarını yazması beklenmektedir. Habere yorum yazdıktan sonra "Yorumunuz Gönderildi. Onaylandıktan sonra yayınlanacaktır" ifadesi görülmekte, yorumlar onaylandıktan sonra sayfada görülmektedir.
- Yorum yapacak kişiler için fotoğraf ekleme seçeneği bulunmamaktadır.
- Yorum içeriklerini  z mlendiğinde haberle ilgili bulgular Tablo 2'de sıralanmıştır:

Tablo 2. Haber Yorum İçerikleri- haberler.com

İfadeler	Sıklık	Yüzde
Hakaret-şiddet ifadesi	61	25,6
İdeolojik yorum	38	16,0
Hukuki sistemi eleştiri ve ceza �nerisi	35	14,7
Etnik kökene vurgu yapan yorumlar	12	5,0
Siyasi iktidara eleştiri	11	4,6
Başsağlığı-taziye	6	2,5
şehre yönelik eleştiri	3	1,3
Kadına yönelik şiddeti kınama	1	0,4
Diğer (�z�nt� ifadesi, haberin sunumuna yönelik eleştiri)	71	29,8
Toplam	238	100,0

- Tablo 2'ye baktığımızda yorumların çoğunlukla *hakaret*, *şiddet* ifadesi içerdiği tespit edilmiştir (yüzde 25,6). Bu ifadelerin kullanım oranlarının kullanıcı isimleri ile ilişkisine baktığımızda 61 yorumcudan yüzde 19,67'sinin yorum yapmak için yalnızca isim kullandığı; isim soy isim kullananların yüzde 9,83'ünün; takma isim kullananların ise yüzde 70,49'unun habere hakaret, küfür ve şiddet içerikli yorum yaptığı ortaya konulmuştur.

TÜRK: idam tekrar gelmeli ve böyle insanlar işkence edildikten sonra asılmalı

YARI: BU KATİLLERİ şEHİR MEYDANINDA YAKARAK KISAS UYGULASAK KAÇ Kİşİ BANA KATILIR

SERGEN: İşte b ylelerinide yakmak lazım adiler.

- İkinici en sık yorum yapılan kategori ise yüzde 16 ile *ideolojik yorumlardır*. İdeolojik yorum yapan 38 kişiden yüzde 18,42'si yalnızca isim; yüzde 2,63'  isim ve soyad; yüzde 78,94'  ise takma isim kullanmıştır.

VERDANA: KESİN ATEİSTTİR YAPANLAR.

TÜRK: bu olayı bile erdogana ve akp ye mal edenler var bu ülkede

NEşET: YORUMLARI İYİ GÖZLEYİN, şERİAT PROPOGANDACILARI BU OLAYI KULLANIP İDAM İSTERİZ şERİAT İSTERİZ KISAS İSTERİZ DİYE ÖZELLİKLE YORUM ATIYORLAR. . HALBUKİ SUÇ BİLİMCİLER, CEZA HUKUULAR DA YAPILAN ARAşTIRMALARDA GÖSTERİYORKİ İDAM CEZALARI NE ENGELLİYOR NE AZALTIYOR. . TÜRKİYE DE DE ÖYLE ABD DE ÖYLE. . HERGÜN

30 KADINA RTECAV Z EDİLİP 60 CİNAYET İŞLENİYOR AMERİKADA. . BİZİM İDAMA DEĞİL, EĞİTİME, AHLAKA, CİNSEL SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNE İHTİYACIMIZ VAR. .

- Okurların çoğunluğu tarafından yorum yapılan konu ise yüzde 14,7 ile *hukuki sistemi eleştiri ve ceza önerisidir*. Bu kategoride yorum yapan 35 kişiden yüzde 20'si yalnızca isim; yüzde 17,14'ü isim ve soy isim; yüzde 62,85'i ise takma isim kullanmıştır.

RAMİZ DAYI: Adalet var ise bunların cezası idam olmalı

GULMEZ: İdam sart

MEHMET KEMAL BOZKURT: Türkiye, de türk ceza kanunu düzeltilmedikçe bu tarz olayların önüne geçilmesi zor gibi idamla yargılandılarda bakalım kim bu şekilde bir daha cinayet işleyebilecek...

Sonuç

İnternet gazeteleri, okurlarına haberler, köşe yazıları ve görseller altına yorum yapabilme olanağı sunarak onlardan haberlerle ilgili geri dönüşüm sağlamakta; okurların haberi yapanlar, köşe yazarları ve diğer okurlarla etkileşime geçmesine fırsat tanımaktadır. Bu durum çoğu kez haber üretimine doğrudan katkı sağlamasa da haberle ilgili anlam üretiminde okura aktif bir rol biçmektedir. Gazetelerin sahiplik yapısı, kullanıcı sözleşmeleri ve diğer denetim mekanizmaları bireylerin yorum yaparken ne kadar özgür oldukları tartışmalarını gündeme getirir, yorum alanları internete erişim sağlayabilen farklı sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeylerdeki bireylerin düşüncelerini paylaşabilecekleri bir platform olma özelliğine sahiptir.

Buradan yola çıkılarak çalışmada, Türkiye'nin gündeminde günlerce kalan bir kadın cinayeti örneğinde, okur yorumlarının içeriği ve yorumcularla (isim, soy isim, fotoğraf, cinsiyet) ilgili çeşitli verilere ulaşılması amaçlanmıştır. Bunu ortaya koyabilmek için çalışmada nicel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Daha önce böyle bir okur yorumları ile ilgili bir kategorizasyon gerçekleştirilmediği için içerik analizi kategorileri literatürden faydalanılarak geliştirilmiştir.

Araştırmanın sonucunda, hurriyet.com.tr internet gazetesinde haberle ilgili yorum yapan kişilerin sıklıkla hukuk sistemine eleştiri ya da öneri getiren, suçlularla ilgili hakaret, şiddet içeren ve siyasi iktidarı eleştiren yorumlar yaptığı gözlemlenmiştir. Burada yorum yapan kişilerin büyük çoğunluğu erkektir. Bu, Türkiye'de internet kullanımının cinsiyete göre dağılımıyla örtüşmektedir (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16198>). Çözümleme bulgularına göre internet gazetesinin habere yorum yapabilmek için üyelik istemesi ve her okur için okur profil sayfası oluşturması kişilerin yorumları sıklıkla gerçek isim ve soy isimleri ile yapmasını sağlamıştır. Ayrıca okurların bu nedenle profillerinde fotoğraf kullandığı da görülmüştür. Ancak fotoğraf kullanım oranının düşük olması ya da kişilerin kendi fotoğrafları yerine başka görselleri kullanması internet

ortamına duyulan güvensizliği de göstermektedir ( olak, vd., 2012). Ayrıca fotoğraf kullanılmaması, sahte fotoğraf, isim ya da farklı görseller kullanılması, kullanıcıların yargısal bir süreçle karşı karşıya gelmelerini  nleme ve suskunluk sarmalının önüne geçme amaçlı olduğu söylenebilir.

Bireylerin yorumları aracılığıyla birbirleriyle etkileşime geçtikleri haberler.com'da ise hakaret içeren, ideolojik yorumlar ve hukuk sistemine eleştiri ya da öneri sunan ifadeler dikkat çekici oranda yüksektir. Burada kişilerin yorum yapmaları için herhangi bir üyelik sistemi oluşturulmadığı için yorum sayısı hurriyet.com'a göre fazladır. Bu durumun bir diğer sonucu olarak da kişilerin büyük çoğunluğunun yorum yazarken isimleri yerine takma isimleri tercih ettiği görülmektedir.

Sonuc olarak, medyadaki sahiplik yapısı ve pek çok medya kuruluşunun holdinglerle organik bağlarının bulunması, çoğunluğunun doğrudan çıkar gruplarının elinde olması nedeniyle zaman zaman kişiler, örgütler ve siyasi partiler üzerinde kurulmaya çalışılan baskı nedeniyle haberler ve köşe yazıları tek sesli olabilmektedir. Haber yorumları okurların farklı görüş ve düşüncelerini içerdiği sürece gazetelerin tek sesli yayın yapmasının önüne geçilmesinde önemlidir.

Ancak sosyal medyayı dünyada en çok kullanan ülkelerden birisi olarak Türkiye'de etkileşimli iletişimin geçirdiği hızlı evrim her tür sosyo-kültürel düzeyden kullanıcının internette sınır tanımaksızın paylaşımlarına zemin hazırlamıştır. Ayrıca internet gazetelerindeki yorum alanları bireylere ifade ve özgürlük alanı olarak sunulsa da şiddet, hakaret, aşığılayıcı ve ayrıştırıcı ifadeler içeren yorumlara fırsat vermemek için internet gazetelerinin üyelik sistemini zorunlu kılması, ortak bir kullanıcı sözleşmesi oluşturması, bir araya gelerek bir etik kod oluşturmaları ve bu sayede ortak bir kurumsal bir denetim mekanizması belirlemeleri gerekmektedir. Bu  zdenetim mekanizmaları sayesinde internet gazeteleri, okur yorumlarındaki ayrılıkçı söylemlerin ve nefret söylemlerinin önüne geçerek bu konudaki sorumluluklarını yerine getirmiş olacaklardır.

Kaynaklar

- Alankuş, S., (2009). "Yeni Habercilik Arayışları: Hak Odaklı Habercilik, Yurttaş Gazeteciliği, Barış Gazeteciliği", Sevda Alankuş (der.), Gazeteciliğe Başlarken, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Aydoğan, A. (2012). "İletişim Araştırmalarında İnternet Gazeteciliği: Bağlamsal  alışmaların Eksikliği" İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, Sayı 35.
- Bowman, S. & Willis, C. (2003). We Media: How Audience are Shaping the Future of News and Information, The Media Center, American Press Institute.
- Cangöz, İ.(2003).Yurttaş Gazeteciliği ve Yerel Basın, Gazetecilik ve Habercilik, Sevda Alankuş (ed), İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Clayman, E. S.(2004). "Arenas of Interaction in the Mediated Public Sphere." Poetics.

32: 29-49.

Çakır, H. (2007). Geleneksel Gazetecilik Karşısında İnternet Gazeteciliği, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sayı 22: 123-149.

Çolak, B. Yalçın, B. & Korkmaz, S. (2012). Türkiye'deki İnternet Kullanımının Toplumsal Yansımaları, <http://inet-tr.org.tr/inetconf16/sunum/temp/49.pdf>.

Dursun, Ç. (2001). Haber ve Habercilik Üzerine Düşünmek. eski.bianet.org, Erişim Tarihi: 25.02.2015.

Geray, H. & Aydoğan Aylin (2010). “Yeni İletişim Teknolojileri ve Etik”, Bülent Çaplı ve Hakan Tuncel (der.), *Televizyon Haberciliğinde Etik*, Ankara: Fersa Matbaacılık.

Geray, H. (2003), İletişim ve Teknoloji, Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları, Ankara: Ütopya Yayınları.

Gürcan, H. İ. (2005). “İnternet Gazeteciliğinde Etik Değerler.” İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı: 22: 41.

Nip, J. Y. M. (2006), Exploring The Second Phase of Public Journalism, Journalism Studies, Cilt. 7, Sayı. 2: 212-236.

Parsa, S. (1993). Televizyon Haberciliği ve Kuramları, İzmir: E.Ü. Yayınları.

Pointdexter, P.& McCombs, M. E. (2000). Research in Mass Communication, Boston: Bedford St. Martin's.

Shu, W. L.& Hota Chia-Sheng (2015). Mass Collaboration and Reading Citizen Journalism, China Media Research, 11(1): 14-25.

<http://www.connectedvivaki.com/hangi-site-ne-kadar-tiklaniyor-kasim-ayi-gemius-verileri-2/>, Erişim Tarihi: 03.04.2015.

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16198>). Erişim Tarihi: 03.04.2015.

EK 1. IAB İnternet Ölçümleme Araştırması, Kategori Bazında En Fazla Trafiğe Sahip Siteler , Kasım 201

HABER SİTELERİ* (Kasım'14)							
Site İsmi	Site Genel Aylık Trafik (Impression)	Sitede Geçirilen Süre (ayda)	Gerçek Kullanıcı	Erişim	Ekim '14 Impression	Değişim	
hurriyet.com.tr	780.497.240	01:54:37	7.409.322	32%	836.094.073	-7%	▼
haberturk.com	486.202.811	01:37:19	3.541.647	15%	549.670.899	-12%	▼
sozcu.com.tr	221.178.797	01:45:31	2.788.911	12%	220.414.120	0,3%	▲
sabah.com.tr	178.815.360	00:50:11	3.396.110	15%	181.832.920	-2%	▼
haberler.com	177.606.046	00:42:40	3.349.150	15%	169.970.928	4%	▲
haber7.com	142.210.236	02:03:41	2.295.856	10%	180.673.933	-21%	▼
posta.com.tr	85.242.933	00:41:59	1.375.838	6%	81.973.368	4%	▲
internethaber.com	81.227.386	01:16:11	1.681.288	7%	90.815.309	-11%	▼
habersiz.com	75.488.455	00:35:37	2.148.028	9%	72.205.061	5%	▲
sondakika.com	71.361.577	00:52:30	1.385.111	6%	81.671.038	-13%	▼
ntvmsnbc.com	57.921.687	00:38:45	1.172.228	5%	65.532.843	-12%	▼
radikal.com.tr	57.466.463	00:21:15	3.543.962	15%	56.617.904	1%	▲
donanimhaber.com	50.388.331	00:18:44	4.378.152	19%	51.800.838	-3%	▼
stargazete.com	41.276.581	00:35:19	1.269.475	6%	34.508.009	20%	▲
cumhuriyet.com.tr	41.120.033	00:35:07	1.632.013	7%	47.494.603	-13%	▼

*Baz olarak kişisel bilgisayar verileri alınmıştır.

Kaynak: IAB İnternet Ölçümleme Araştırması Gemius, Kasım 2014

connectedvivaki.com